

บรรณาธิการแถลง

บทความในวารสารศิลปศาสตร์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นบทความวิจัยที่นำเสนอผลการศึกษาของคณาจารย์เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน และการนำเสนอผลงานที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา 3 บทความ และเรื่องราวประวัติศาสตร์ 2 บทความ โดยมีบทความวิชาการแนะนำหนังสือประวัติศาสตร์ ฉะนั้น จึงลำดับบทความในฉบับไปตามประเด็น เริ่มจากการใช้ภาษา แล้วจบด้วยประวัติศาสตร์

วิทยาการอันทันสมัยที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทำให้โลกในปัจจุบันเป็นเหมือนโลกใบเล็ก ผู้ที่มีกำลังทรัพย์ไปเยือนดินแดนที่ห่างไกลจากประเทศบ้านเกิดได้อย่างรวดเร็วโดยใช้เครื่องบิน สามารถเลือกใช้ชีวิตในพื้นที่ซึ่งมีสภาพภูมิอากาศพอเหมาะแก่สุขภาพของตน หรือในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดความสุขสำราญ โดยถ่ายทอดประสบการณ์ที่ชื่นชอบและประทับใจเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ทุกที่ทุกเวลาที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทั้งยังสามารถเรียกดูข้อความ คลิปเสียง คลิปเสียงพร้อมภาพเคลื่อนไหว ได้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดความเข้าใจเรื่องภาษาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่สนใจเลือกเรียนภาษาต่างประเทศได้ฟรีจากรายการสอนภาษาหลากหลายระดับในอินเทอร์เน็ต ทั้งยังสามารถถ่ายคลิปกล่าวถึงผู้คนหรือวัฒนธรรมที่ประทับใจโดยใช้ภาษาของผู้คนและวัฒนธรรมนั้น เป็นการฝึกฝนการใช้ภาษาและแสดง “ความคิดถึง” ดังปรากฏคลิปมากมายในช่อง YouTube เช่น คนไทยในต่างแดนถ่ายคลิปบอกเล่าเรื่องราวของตน ทั้งเรื่องแปลกใหม่ที่อยากแบ่งปันให้ญาติมิตรและผู้สนใจได้รับทราบ ทั้งการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยในต่างแดน ขณะเดียวกัน ชาวต่างประเทศที่สนใจประเทศไทย ภาษาไทย อาหารไทย โฆษณาของไทย ฯลฯ ก็ทำคลิปมากมายเป็นภาษาไทย

ความสนใจภาษาและวัฒนธรรมอื่น อยากสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมโดยใช้ภาษาของผู้คนเหล่านั้น อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการใช้ภาษา สื่อสารกันไม่เข้าใจ เพราะเลือกใช้ “คำ” ที่มีหลายความหมายอย่างไม่ถูกต้อง แม้ว่าภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาสากลที่เป็นกฎแจ่มใสไปสู่ความรู้หลากหลายอันทันสมัย แต่เชื่อว่าทุกคนจะใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ขณะเดียวกันเทคโนโลยีที่พัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอ ทำให้มีผู้พัฒนาโปรแกรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ โปรแกรมเหล่านี้สามารถเข้าถึงผู้ใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนทุกคน ดังนั้น การแปลคู่มือการใช้งานโปรแกรมที่เป็น “ผู้ช่วยเสมือน” เหล่านี้ให้เป็นภาษาไทย จึงเป็นสิ่งสำคัญ *มงคลไชย เทียนลุดิณันท์, วันเพ็ญ ภูมรินทร์, แมทธิว เทเลอร์ โนเบิล, นราธร บุญนุ่ม, แพร่ไหม หอรุ่งเรืองชัย และ วรท ศักดิ์สมานชัย* เห็นข้อบกพร่องในการแปลคู่มือการใช้งานของผู้ช่วยเสมือนสำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ ได้แก่ Siri, Google Assistant และ Bixby จึงวิเคราะห์ข้อผิดพลาดนี้ นำเสนอเป็นบทความภาษาอังกฤษเรื่อง “Translation Error Analysis in Instructions of Virtual Assistants on Mobile Devices”

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลของโลก ในขณะที่ภาษาไทยเป็นภาษาสำคัญของภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะมีที่ตั้งเป็นจุดเชื่อมต่อเศรษฐกิจระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก การรู้ภาษาไทยและสามารถใช้ภาษาไทยได้ดีจึงเป็นโอกาสสำหรับชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาทำงานหรือทำธุรกิจในประเทศไทย มีการเรียนการสอนภาษาไทยสถาบันการศึกษาหลายแห่งในต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน บางแห่งมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจภาษาต่างประเทศมีความพร้อมที่จะไปใช้ชีวิตในประเทศที่พูดภาษานั้นเพื่อฝึกฝนการใช้ภาษาและเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้คน จะได้รับประสบการณ์จริงในการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในประเทศเจ้าของภาษาช่วงเวลาหนึ่ง มหาวิทยาลัยรังสิตมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาให้ไปภาษาจีนทั้งในไทยและในสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ โครงการ 2+2 โครงการ 3+1 และโครงการ 3.5+0.5 -ขณะเดียวกัน มีนักศึกษาจีนเข้ามาแลกเปลี่ยนเพื่อเรียนภาษาไทยที่มีมหาวิทยาลัยรังสิตด้วย *รัชดา ลากใหญ่* ได้สอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาจีนเหล่านี้ ต้องการทราบความเข้าใจภาษาไทยของนักศึกษา จึงนำเสนอเรื่อง “ความสามารถด้านความเข้าใจภาษาไทยของนักศึกษาจีนโครงการแลกเปลี่ยนภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยรังสิต: การสื่อสารต่างวัฒนธรรม”

ความรู้ภาษาต่างประเทศอื่น นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสมากขึ้น จึงมีผู้สนใจเรียนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี การเลือกเรียนภาษาที่ 3-4-5 ตามความต้องการของผู้เรียนเป็นแรงผลักดันสำคัญในการพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีกว่าการถูกบังคับให้เรียน ขณะเดียวกัน ในการสอนภาษาต่างประเทศ ครรรมทั้งครูที่เป็นเจ้าของภาษา ที่สามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนออกเสียงในภาษานั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง และครูที่ใช้ภาษาเดียวกับผู้เรียน ที่จะช่วยอธิบายรายละเอียดให้ผู้เรียนเข้าใจได้กระจ่างแจ้งขึ้น *สายัณห์ กอเสถียรวงศ์* ได้ศึกษานำเสนอเรื่อง “ความเชื่อและความคาดหวังของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยต่อการเรียนวิชาการเขียนภาษาญี่ปุ่น” อันเป็นประเด็นจำเพาะในการทำความเข้าใจทักษะการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งยังมีผู้ศึกษาไม่มากนัก

เนื้อหาส่วนที่สองในฉบับ เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิต ทำให้คนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์น้อยกว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งที่ประวัติศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จักตนเอง ได้ฝึกสังเกต หาคำเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ในอดีตกับสถานการณ์ที่กำลังประสบในปัจจุบัน จึงเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ แม้จะเป็นประเด็นเล็ก ๆ ที่คนส่วนใหญ่มองข้าม แต่ก็ช่วยเติมเต็มภาพในอดีตได้ชัดเจนขึ้น หากหลายคนศึกษาประเด็นที่สนใจ จะยิ่งเห็นภาพในอดีตหลายมิติ

นครินทร์ พวงภู และ ศิริพร ดาบเพชร ศึกษาเอกสารชั้นต้นในหोजจดหมายเหตุแห่งชาติ นำเสนอเรื่อง “การขอเข้ารับราชการของชาวอินเดียในสมัยรัชกาลที่ 5: ภาพสะท้อนการสร้างตัวตนของชาวอินเดียโพ้นทะเลในสยาม” เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของชาวอินเดียที่เป็นกลไกสำคัญในปรับเปลี่ยนประเทศให้ทันสมัยในรัชกาลที่ 5 เพราะได้รับการศึกษาศึกษาสมัยใหม่แบบตะวันตกและเคยทำงานในระบอบราชการของอังกฤษในอาณานิคมอินเดีย จึงเห็นโอกาสที่จะย้ายถิ่นมาตั้งถิ่นฐานในสยามสมัยรัชกาลที่ 5 ได้สร้างชุมชนที่ธำรงรักษาอัตลักษณ์ทาง

วัฒนธรรมของตนไว้ในดินแดนที่ยอมรับความรู้ความสามารถของพวกเขาอย่างเท่าเทียมกันกับผู้อื่นที่มีความรู้ในศาสตร์เดียวกัน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีรวมทั้งสงครามที่ข้ามโลกครั้งที่ 2 ที่เริ่มในยุโรปเมื่อ พ.ศ. 2482 เปิดโอกาสให้สตรีเข้าร่วมในกองทัพของนานาประเทศ สำหรับประเทศไทย *กมลชนก วรรณตรง และ ศิริพร ดาบเพชร* ได้ศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์หลากหลายชนิด เพื่อนำเสนอ “อาชีพทหารหญิงกับบทบาทสตรีภายในกองทัพไทยระหว่าง พ.ศ. 2485 – 2500” บอกเล่าเหตุการณ์ทำนองเดียวกันที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ทำให้เห็นความเป็นมาและความคลี่คลายของอาชีพใหม่ของผู้สตรีไทย แม้ว่า “อาชีพทหารหญิง” ในประเทศไทยอาจจะไม่พัฒนาได้อย่างทัดเทียมกับทหารหญิงในต่างประเทศ แต่กองทัพไทยมี “บุคลากรหม่อมอาจารย์” ผู้ทรงวางรากฐานการศึกษาประวัติศาสตร์ให้แก่นักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เพื่อนำมาวิธีการศึกษาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “โบราณคดีสโมสร” เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2450 เพื่อค้นคว้าและเรียบเรียงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ไทย ทรงให้ความสำคัญกับเอกสารที่ชาวต่างชาติบันทึกเรื่องเกี่ยวกับไทย เพราะมีข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการเขียนประวัติศาสตร์ แต่ต้องใช้อย่างระมัดระวัง ต่อมา การแปลบันทึกของบาทหลวงและพ่อค้าฝรั่งเศสจัดพิมพ์เป็นหนังสือชุด “ประชุมพงศาวดาร” จึงเป็นประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ธนบุรี และต้นรัตนโกสินทร์มาถึงปัจจุบัน พลเอกหญิง ศ. เกียรติคุณ ดร. สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระดำริให้อาจารย์สังกัดกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับประเทศไทยจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติในหลายประเทศ เพื่อจัดทำหอจดหมายเหตุเพื่อให้บริการที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ ได้ไปอ่านเอกสารชั้นต้นในประเด็นที่สนใจ คือ ขบวนการเสรีไทย ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา และเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ 2 เล่ม

เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2564 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานหนังสือประวัติศาสตร์ 4 เล่ม ให้แก่นางสาวตรีณัฐ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้แก่เด็กและเยาวชน *พิรยา มหาภักดีคุณ* จึงเสนอบทความ “แนะนำหนังสือ เรื่องเล่าจากทหารวิชาการอาวุโส : การค้นคว้าและอ่านเอกสารทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างคน สร้างชาติและสร้างทหารอาชีพ” เป็นหนังสือเล่มหนึ่งในจำนวน 4 เล่ม ที่พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ ได้เล่าประสบการณ์การค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สหรัฐอเมริกา จึงแนะนำการเตรียมความพร้อมที่จะค้นคว้าประเด็นทางประวัติศาสตร์และการทำความเข้าใจกับระบบจัดเก็บเอกสาร เพราะในอนาคต ทุกคนที่สนใจค้นคว้าข้อมูลที่จัดเก็บไว้แล้ว สามารถขอใช้บริการและร่วมกันเขียนประวัติศาสตร์ในแง่มุมแปลกใหม่ที่จากข้อมูลเหล่านี้ได้โดยไม่ต้องเดินทางไปไกลถึงต่างประเทศ

กัญฉิกา ศรีอุตม

บรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564 ISSN: 1513-4563